

Ilja Budrajtskis

Om debatterna kring ”avkolonisering” av Ryssland

3 augusti 2023

Detta är ett diskussionsinlägg från den ryska socialisten Ilja Budrajtskis¹ om hur begreppet ”avkolonisering” används i och utanför Ryssland, och hur en framtida avkolonisering av Ryssland skulle kunna se ut.

Sedan den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022 har debatten av ”avkolonisering” av Ryssland rört sig snabbt från akademiska kretsar och kulturkritik till faktisk politik. Krav om att ”avkolonisera Ryssland” hörs från oppositionella aktivister från Rysslands ”nationella republiker” (som Burjatien och Basjkirien), såväl som från ukrainska och en del europeiska politiker. Bland ryska oppositionella emigranter har funderingar över orsakerna till invasionen också lett till ett sökande efter dess grunder i landets imperialistiska bakgrund. Samtidigt fyller frågan om ”avkolonisering” en viktig plats i retoriken från ryska myndigheter: å ena sidan ser Vladimir Putin ”separatismen” som det viktigaste hotet mot den nationella säkerheten, å andra sidan uppmanar han länderna i det globala Syd att kämpa mot ”västlig kolonialism”.

Alltså tätar dimridåerna kring själva begreppet ”avkolonisering” genom dess anpassning till det geopolitiska sammanhanget. I flera av sina politiska tal under den senaste tiden har Putin avslöjat sin syn på världen: alla länder är uppdelade mellan kolonier och metropoler; så har det varit och så kommer det alltid att vara. Den enda frågan är om några har modet att erkänna detta, samtidigt som andra (”det kollektiva Väst”) döljer denna bittra sanning genom hycklande demagogi om internationell lag. Putin (som i stort sett följer synsättet från den välkände tyske konservative tänkaren Carl Schmitt) är övertygad om att varje lag bara avspeglar någon form av dominans, och att det därför är nödvändigt att identifiera den ”hövding” som är det verkliga ursprunget till all lag.

Alltså betyder ”avkolonisering” frigörelse från de bojar som påtvingats av Västs koloniala regim och en övergång mot en ”multipolär värld” i vilken det inte kommer att finnas några gemensamma normer, och den enda sanna rätten kommer att vara den som utövas av den starkaste. Inom själva Ryssland kommer en sådan ”avkolonisering” (eller ”stärkande av suveräniteten”, för att citera Putin) att betyda ett program för fullständig eliminering inte bara av politiska meningsskiljaktigheter utan också av alla element av samhällsautonomi från staten, vilket inkluderar oberoende organisationer och yttrandefrihet inom akademien eller det kulturella området. Alldeles nyligen introducerades begreppet ”kulturell suveränitet” i de officiella ”Grunddragen i den ryska kulturpolitiken”, och justitieministeriet förbereder en definition av ”laglig suveränitet”.

Avkolonisering av etniska minoriteter i Ryssland

Å andra sidan likställs krav från en del amerikanska och europeiska politiker på ”avkolonisering” av Ryssland med en form av straff. I denna version betyder avkolonisering inget mindre än en delning av landet, något som blir verklighet efter ett militärt nederlag. Följaktligen antas det att ett ”avkoloniserat” Ryssland till slut ska ge upp sina imperialistiska ambitioner och upphöra med att utgöra ett hot mot sina grannar. Det är svårt att inte låtsas om att resultatet av en sådan process av ”avkolonisering” riskerar att leda till motsatsen genom att

---

¹ Ilja Budrajtskis är en socialistisk rysk historiker och författare

resultera i en tillväxt av imperialistisk revanschism och strävan efter att övervinna det utifrån påtvingade politiska uttrycket som en produkt av "nationell förödmjukelse" (så som historiska exempel redan har visat gång på gång, från Tyskland efter Första världskriget till det post-sovjetiska Ryssland under det tidiga 1990-talet). Därigenom berövar båda versionerna av "avkolonisering" använd som ett verktyg begreppet dess ursprungliga frigörande betydelse. Dessutom, genom att driva igenom "avkolonisering" som en extern process, berövar den rollen från dem som borde vara dess huvudsakliga subjekt – så som de förtryckta folken, vars identitet, kultur och språk historiskt har undertryckts av imperialistiska makter.

Allt detta kräver en seriös diskussion om betydelsen av avkolonisering som ett politiskt program, något som är direkt kopplat till både en förändring av den imperialistiska kursen i rysk utrikespolitik och en demokratisering av dess interna struktur. Kriget avslöjade den sociala och nationella ojämlikheten i Ryssland, var karaktär är strukturell, samtidigt som det påvisade den orättvisa fördelningen av resurser och makt. Den oproportionerliga mobiliseringen av de nationella republikerna (som Dagestan, Tuva och Burjatien) till den ryska armén avspeglar den ställning dessa regioner har inom Ryssland som fattigast och mest ekonomiskt efterblivna, där massarbetslösheten ofta lämnar unga människor utan andra val. Under två årtionden av Putins styre har Ryssland konsekvent fortsatt längs avfederaliseringsvägen, där man bygger upp en modell där alla finansiella resurser koncentreras till Moskva och några få andra megastäder, och där regionerna förlorar det lilla självstyre och kontroll över intäkter som de haft. Denna högst orättvisa och antidemokratiska modell av en så kallad "maktens vertikal" (Putins definition) ledde till framväxten av lokala rörelser för rätten till självstyre och miljöskydd i några ryska regioner (både i "nationella republiker" som Komi och Basjkirien och i etniskt "ryska" regioner som Chabarovsk kraj) i åren före kriget.

En utväg från den ryska samhällsliga kris som skapats av Putins invasion av Ukraina är bara möjlig genom att anta en ny konstitution och genom en konsekvent omformning av den tidigare politiska ordningen. Detta betyder inget annat än att söka efter grunden för ett nytt socialt kontrakt – ett svar till frågan om vad som kan bevara oss som ett land annat än den stela auktoritära makten, en enhetlig imperialistisk "kultur" och Moskvans ekonomiska dominans. Nyckelprincipen för en framtida genuin federation (eller konfederation) i Ryssland måste vara sammanslutningens frivilliga natur, säkerställd genom dess medlemmars (främst etniska minoriteter) lagliga rätt att utträda ur den. Det är värt att notera att just denna princip för unionens republiker föreslogs av Lenin vid tiden för Sovjetunionens bildande och sedan upprepades i samtliga tre sovjetiska konstitutioner. Trots att denna rätt inte kunde förverkligas under den sovjetiska perioden, innebär den en viktig historisk förebild för att föreställa sig alternativen till imperialistisk övercentralisering, vilket i hög grad har lett landet till dess nuvarande kris. Avkolonisering kan bara vara en inre process, en storskalig spegling av det förflutna och det nuvarande, i vilket hela det ryska samhället, inklusive den ryska majoriteten, måste delta. Bara genom att frivilligt och medvetet lämna den imperialistiska erfarenheten bakom sig kan Rysslands invånare bygga en demokratisk social stat som upphör att vara ett permanent hot mot dess grannar.

Översättning: Jan Czajkowski]. Original: <https://europe-solidaire.org/spip.php?article67861>

Lästips

Ilja Budrajtskis på Marxistarkivet:

[Vi befinner oss i ett sämre läge än under kalla kriget](#) (intervju, februari 2022)

[Mot Putins krig i Ukraina](#) (intervju, maj 2022)

[Artikel och intervju](#) (juni 2022)

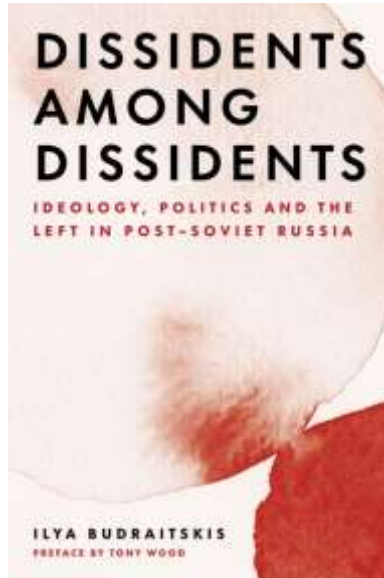
[Kom ihåg de ryssar som kämpade mot Putins krig](#) (januari 2023)

[Den globala postfascismen och kriget i Ukraina](#) (med Enzo Traverso, maj 2023)

[Putins regim kan inte utvecklas \(intervju\)](#) (med Meduza, juni 2023)

[Gör motstånd mot den ryska imperialismen](#) (ihop med Hanna Perechoda)

På engelska finns hans bok: *Dissidents among Dissidents: Ideology, Politics and the Left in Post-Soviet Russia* (2022)

Om den ryska imperialismen:

Benny Andersson: [I tsarernas fotspår. Den ryska imperialismen vaknar på nytt](#) (maj 2022)

Martin Fahlgren: [Ryssland, Lenin och imperialismen](#) (januari 2023)

Z M Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#) (juni 2022)

Markus Lehner: [Varför Ryssland är en imperialistisk makt](#) (juli 2023)

Ilja Matvejev: [Putins krig mot Ukraina handlar inte om säkerhet utan imperialistiska intressen](#) och [Rysslands krig mot Ukraina: Imperialistisk ideologi eller klassintressen?](#) (augusti 2022)

Michael Pröbsting: [Rysk imperialism och dess monopol](#) (januari 2023) och ["Imperie-ism" vs en marxistisk analys av imperialismen](#) (mars 2023)